

Prof. dr hab. Andrzej Piasecki
Instytut Prawa, Administracji i Ekonomii
Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

Kraków, 11 grudnia 2019 r.

Ocena osiągnięć naukowych, dydaktycznych i organizacyjnych
dr Izoldy Bokszczanin-Gołaś
w związku z wnioskiem o nadanie stopnia doktora habilitowanego
w obszarze nauk społecznych, dyscyplina: nauki o polityce i administracji

Kwalifikacje i kompetencje

Habilitantka napisała w 1993 r. pracę magisterską pt. „Rada Europy - instytucja integracji politycznej w Europie’’, a w 2002 r. obroniła z wyróżnieniem doktorat pt. „Reforma instytucji politycznych Republiki Włoskiej w latach 90’’. Ukończyła też z wynikiem bardzo dobrym studia podyplomowe MBA z zarządzania europejskiego organizowane przez polskie i francuskie uczelnie. Studia zostały sfinansowane ze stypendium Fondation France-Pologne, a z kolei stypendium rządu francuskiego umożliwiło Jej realizację pobytów studyjnych we Francji. Jako magistrantka i doktorantka prof. Eugeniusza Zielińskiego miała możliwość skorzystania z warsztatu pracy wybitnego znawcy systemów politycznych państw europejskich.

Swoją karierę zawodową już od 1994 r. związała z Instytutem Nauk Politycznych UW, gdzie pracowała kolejno na etacie asystenta, starszego wykładowcy i adiunkta (1994-2016). W latach 2006-2013 pracowała dodatkowo na stanowisku adiunkta w Wyższej Szkole Administracyjno-Społecznej. Ukończyła kursy podnoszące kwalifikacje dydaktyczne, odbyła szkolenie dla tutorów akademickich, uczestniczyła w warsztatach metodologicznych z zakresu badań jakościowych w naukach społecznych. Z przekonaniem można więc stwierdzić, że dr Izolda Bokszczanin-Gołaś posiada znaczące doświadczenie jako nauczyciel akademicki, a jej kompetencje językowe pomagają w rozwoju naukowych zainteresowań, zwłaszcza z krajami Europy Południowej.

Osiągnięcia naukowo – badawcze

Habilitantka opublikowała łącznie 62 prace w tym 4 monografie (trzy we współautorstwie). Przedmiotem ustaleń były sprawy dotyczące instytucji władzy wykonawczej, modernizacji mechanizmów zarządzania i rozwiązań ustrojowych, instytucji demokracji bezpośredniej, współczesnych systemów politycznych, ze szczególnym uwzględnieniem Republiki Włoskiej. W ramach tych obszarów badania dotyczyły różnorodnych zjawisk, mechanizmów, instytucji, norm, a także konkretnych ludzi pełniących funkcje publiczne.

W pracy przygotowanej wspólnie z profesorem Eugeniuszem Zielińskim „Rząd w państwach Europy” (2003) Habilitantka zaprezentowała zagadnienie instytucji rządu w ujęciu instytucjonalno-normatywnym i funkcjonalno-empirycznym we Francji, Wielkiej Brytanii, Irlandii, Portugalii, Hiszpanii, Finlandii, Norwegii, Danii. Opracowanie to spełniło funkcję podstawowego kompendium wiedzy dla studentów, a w środowisku zawodowych politologów spotkało się z pozytywnymi recenzjami. Z kolei podczas pobytów studyjnych we Francji przeprowadziła badania jakościowe i naukowe konsultacje z przedstawicielami renomowanych ośrodków politologicznych, czego efektem było powstanie czterech publikacji dotyczących systemu politycznego tego kraju.

Dr Izolda Bokszczanin-Gołaś analizowała także reformy ustrojowe wdrażane w krajach europejskich. Np. we Włoszech, gdzie na początku XXI wieku (po zmianie konstytucji) rozpoczął się proces decentralizacji władzy. W efekcie powstały publikacje zamieszczone m.in. w „Przeglądzie Sejmowym” będące aktualnym i nowatorskim ujęciem procesu zmian systemowych w tym państwie. Cykl publikacji na ten temat pozwolił na zdiagnozowanie tendencji w rozwoju administracji publicznej Republiki Włoch, z perspektywy politologicznej i w szerszym kontekście systemowym.

Powyższe teksty cechuje precyzja i wszechstronność. Dzięki nim Autorka stała się w środowisku politologicznym dobrze rozpoznawalną specjalistką od ustrojów państw europejskich. Na Jej opracowania powoływali się często w swoich pracach i na wykładach inni akademicy (również niżej podpisany).

Podobnie jak ustrój państw, również zarządzanie największymi miastami przyciągnęło uwagę Habilitantki. Świadczy to o zrozumieniu znaczenia metropolii we współczesnym świecie. Wszak wiele z nich posiada potencjał większy od niejednego państwa średniej wielkości. Dotyczy to budżetu, zasobów ludnościowych (kadrowych), kompetencji normatywnych i politycznych. Tymczasem w polskiej politologii rzadko zdarza się, aby ekspert od ustrojów państwowych starał się także prowadzić badania na poziomie lokalnym. I tu znów Autorka

odwołała się do przykładu włoskiego, które to państwo z racji wewnętrznego zróżnicowania oraz wahań między destabilizacją polityczną a rozwojem gospodarczym, jest interesującym obszarem badań. Dr Bokszczanin prawidłowo wykazała, że wyzwaniem dla współczesnych państw jest poszukiwanie optymalnych systemów ustrojowych dla obszarów metropolitalnych. Pod tym względem Polska może wiele skorzystać z doświadczeń samorządowo-administracyjnego rozwoju metropolii zachodnich.

Habilitantka zajmowała się też tematyką lokalną na gruncie polskim, prezentując swoje ustalenia na konferencjach krajowych i zagranicznych. Formułowanie konkluzji wynikających z włoskich doświadczeń miało wartość komparatywną i uogólniającą. Dlatego naturalną i logiczną konsekwencją jest uznanie dr Bokszczanin za naukowca w skali międzynarodowej.

Odrębny obszar zainteresowań naukowych Habilitantki dotyczy kwestii demokracji bezpośredniej. Już w 2003 r. wspólnie z prof. Zielińskim opracowała monografię *Referendum w państwach Europy*, która to książka stała się jedną z najbardziej holistycznych prac politologicznych z zakresu demokracji bezpośredniej w polskiej politologii. W następnych latach większość badaczy analizujących europejskie referenda przywoływała książkę z 2003 r. jako punkt wyjścia dla swoich ustaleń.

Dr Bokszczanin kontynuowała prezentację tematyki referendalnej, zwłaszcza w obliczu serii głosowań nad poszerzeniem UE w latach 2002-2003. Dzięki temu weszła w skład zespołów badawczych publikujących aktualne opracowanie o referendach ratyfikacyjnych (2003). Naukowcy podkreślali w nim znaczenie mechanizmu referendalnego dla legitymizowania decyzji dotyczących integracji europejskich.

Pozostałe publikacje Habilitantki dotyczą (de)legitymizowania decyzji władz instytucjonalnych odnośnie reformy konstytucyjnej w trybie referendum. I znów włoski przypadek referendum z 4 grudnia 2016 r. posłużył Autorce do rozważań na temat tego w jakim stopniu instytucja referendum może stanowić naturalny wentyl bezpieczeństwa w momentach zaburzeń funkcjonowania systemu demokratycznego poprzez uruchamianie mechanizmu korygującego procesy decyzyjne i łagodzącego niewydolności formuły przedstawicielskiej. Jednocześnie Autorka zastanawiała się w jakim stopniu referendum staje się instrumentem niesterowalnym, nieprzewidywalnym w skutkach i tym samym zagrażającym utrzymaniu równowagi systemowej. Wątpliwości te nabierają znaczenia w kontekście konsekwencji referendum nad brexitem.

Kolejna znacząca praca łączy tematykę referendalną z kwestiami regionalnymi oraz lokalnymi i dotyczy instytucjonalizacji referendum we Włoszech. Analizując dalej inne

kwestie demokracji bezpośredniej (ale w kontekście włoskim i regionalnym) Habilitantka zajmowała się instrumentami partycypacji społecznej w samorządzie terytorialnym. Wracając zaś do polskich realiów starała się pogłębić kwestie decydowania publicznego w ujęciu teoretyczno-aksjologicznym.

Tematyka współczesnego systemu politycznego Włoch dominowała w zainteresowaniach Habilitantki, o czym świadczy Jej samodzielna monografia: *Reforma instytucji politycznych Republiki Włoskiej w latach dziewięćdziesiątych XX wieku* (Warszawa 2004). W książce tej autorka udowodniła tezę o szczególnej roli Berlusconiego w procesie transformacji systemu politycznego Włoch rozpoczętej w połowie lat 90 XX wieku. Autorka słusznie założyła, że zjawisko „berlusconizmu” zapowiada zmiany kulturowe i polityczne. Potwierdziła to dalsza kariera tego polityka oraz innych przywódców, przejmujących władze na fali „neopopulizmu” (wg Autorki).

Podobne nowatorskie spojrzenie na sprawy włoskie (a przez ten pryzmat i szerzej na Europę oraz świat) zaprezentowała Autorka w studium poświęconym kryzysowi chadecji włoskiej i erozji jej elektoratu w latach 90-tych XX wieku (rozdział w pracy zbiorowej). Potrafiła też dokonać syntetycznego ujęcia całego systemu politycznego w tym państwie pisząc rozdział *Republika Włosa* w obszernej pracy zbiorowej poświęconej systemom politycznym państw UE. Habilitantka analizowała ponadto procesy integracyjne w UE z włoskiej perspektywy i tak samo śledziła ostatni kryzys polityczny (2018 r.) w tym państwie, a także problem polityki wobec uchodźców.

Prace Habilitantki dotyczą wielu tematów politologicznych, powstawały w różnej formie, a ich metodologia była zróżnicowana. Wszystkie jednak mieszczą się nie tylko w ramach nauk o polityce i administracji, ale także w specjalnościach, które niegdyś tworzyły wewnętrzną strukturę tej dyscypliny: konstytucjonalizm, ustrojoznawstwo, system polityczny. Świadczy to o wypracowanym warsztacie badawczym, ewolucji zainteresowań ustrojowych (problemowo, chronologicznie, przestrzennie), a także o wszechstronności badawczej. Poprzez przytoczone (przykładowo) publikacje widać rozwój naukowy Autorki, Jej olbrzymią wiedzę o współczesnych systemach politycznych, doskonałe umiejętności pracy gabinetowej i terenowej a także nawyk systematycznej weryfikacji i aktualizacji poczynionych ustaleń. Tego typu cechy nauczyciela akademickiego z pewnością zasługują na uznanie go za samodzielnego pracownika naukowego, co w sensie formalnym zaczyna się wraz z uzyskaniem stopnia doktora habilitowanego.

Najważniejsze osiągnięcie naukowe

Zgodnie z ustawą Autorka we wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego wskazała, że takim osiągnięciem jest monografia pt. *Hybrydyzacja demokracji lokalnej w państwach Europy Południowej* (Warszawa, 2019). Książka ta stanowi podsumowanie ostatnich lat badań Autorki nad modernizacją instytucjonalną na poziomie lokalnego systemu politycznego państw Europy Południowej. Praca prezentuje ujęcie teoretyczne jak i analityczny opis procesów i zjawisk społeczno-politycznej rzeczywistości. Habilitantka wielokrotnie nawiązuje do ustaleń na ten temat, prezentowanych w nauce europejskiej i światowej. Można więc przyjąć założenie, że praca dość szybko zafunkcjonuje w obiegu międzynarodowym.

W monografii zostały zawarte wyniki badań przeprowadzonych we Francji, we Włoszech i w Hiszpanii. Za trafny należy uznać wybór tych państw (co zresztą Autorka rzeczowo uzasadnia). Pośrednio także wzmocniła w ten sposób swoją pozycję w europejskiej politologii, w której dominują prace poświęcone systemom politycznym państw anglosaskich, nordyckich i germańskich.

Zainspirowana kilkoma perspektywami teoretycznymi odważnie postawiła (już w samym tytule) tezę o hybrydyzacji demokracji lokalnej w tych państwach. Taka koncepcja oznacza próbę adaptacji teorii hybrydyzacji z gruntu antropologii kulturowej na obszar nauk o polityce i administracji. Nie jest to zupełnie nowa droga badawcza, co potwierdzają koncepcje państwa hybrydowego (Johna Loughlina), jednak w kontekście demokracji lokalnej owa „hybrydalność” polega na współistnieniu różnych modeli instytucjonalnych, natomiast „hybrydyzacja” oznacza proces zmian zachodzących w lokalnych systemach demokratycznych. Polega on na przystosowaniu zróżnicowanych rozwiązań innowacyjnych do klasycznych instytucji i podstawowych mechanizmów lokalnego rządzenia.

Autorka postawiła zadania badawcze dotyczące zmian dokonujących się w lokalnych systemach politycznych i ich wpływu na nowy hybrydalny model demokracji lokalnej. Zarazem Habilitantka stawia pytania o stopień tytułowej hybrydyzacji, jej modele, podobieństwa. Szukając na nie odpowiedzi bada związek między rozwiązaniami instytucjonalnymi, uwarunkowaniami kulturowymi, zachowaniami politycznymi, stylem polityki, kierunkami zmian oraz ich zakresem.

Warto przytoczyć w całości główną hipotezę pracy ponieważ w ten sposób można poznać innowacyjny charakter badań i ustaleń prezentowanych przez Habilitantkę: *W państwach Europy Południowej zachodzi proces hybrydyzacji modelu demokracji lokalnej, przejawiający się w nowej artykulacji rozwiązań instytucjonalnych, eksperymentowanych innowacyjnych*

praktykach i towarzyszących im procesach politycznych. Jest on w zauważalnym stopniu determinowany przez uwarunkowania odziedziczone z przeszłości, a natomiast szczególnie istotną rolę odgrywają czynniki kontekstualne wynikające z bieżącej dynamiki politycznej, społecznej i ekonomicznej (s. 12). Weryfikacja tej hipotezy oraz innych dodatkowych oparta została na krytycznej analizie wybranych współczesnych relewantnych teorii demokracji (np. demokracji deliberatywnej, partycypacyjnej, stowarzyszeniowej, performatywnej).

W pracy Autorka prawidłowo wskazuje różne determinanty proceduralno-instytucjonalne lokalnej demokracji: system wyborczy, normy dotyczące bezpośredniego decydowania, strukturę samorządu terytorialnego, model władzy i relacji między podmiotami władzy. Umożliwiło to wypracowanie koncepcji hybrydyzacji demokracji lokalnej w wybranych państwach. Przy czym główny zakres chronologiczny obejmuje dekady przełomu XX i XXI wieku, co czyni pracę niezwykle aktualną.

Metodologia zastosowana w pracy jest adekwatna dla badań politologicznych. Obejmuje poszukiwanie związków przyczynowo skutkowych między zjawiskami społecznymi, odwołanie się do teorii neoinstytucjonalizmu oraz teorii racjonalnego wyboru. Ponadto zastosowana tu została metoda porównawcza (ilościowa i jakościowa), analiza instytucjonalno-prawna, historyczna, systemowa, statystyczna oraz analiza antropologii polityki. Prawidłową metodologię wspiera szeroka i zróżnicowana baza źródłowa książki. Oceniając arbitralnie poszczególne walory tej pracy największe uznanie budzi odwołanie się do tak obszernej literatury przedmiotu i wykorzystanie tak wielu materiałów (normatywnych, analitycznych, eksperckich), jako podstawy do własnych wniosków. Przypisy i bibliografia aż przytłaczają ilością oraz jakością przebadanych tekstów. I dominują tu materiały obcojęzyczne, choć Autorka wyselekcjonowała też kanon polskiej literatury przedmiotu. Dzięki temu udało się w książce dokonać weryfikacji stawianych hipotez i uzyskać kompleksowe wyniki obrazujące i wyjaśniające polityczną rzeczywistość.

Struktura książki spełnia kryteria analizy dedukcyjnej. Autorka wychodzi od postaw terminologicznych, następnie skupia się na warunkach funkcjonowania demokracji w wybranych państwach by wreszcie dokonać porównań systemowych (demokracja a samorząd terytorialny). W kolejnych rozdziałach mamy analizę normatywną systemu wyborczego i demokracji bezpośredniej na poziomie lokalnym, prezentację instytucji demokratycznych oraz mechanizmów partycypacji obywatelskiej. Mamy też inne klasyczne elementy konstrukcji takiej monografii (*Zakończenie, Bibliografia*), zabrakło może aneksu, gdzie Autorka mogła zamieścić np. fragmenty ustaw, na które się powołuje. Choć nie jest to wymóg obligatoryjny. W większym stopniu można byłoby się upierać przy zastosowaniu

pewnych elementów graficznych (tabelki, wykresy) dla autorskich ustaleń. Brak tu map, a przecież w wielu fragmentach powinny one stanowić ilustrację poczynionych ustaleń. Graficzne metody umożliwiają klarowniejszą prezentację takich kwestii jak zróżnicowanie terytorialne, poziom urbanizacji, zasięg oddziaływania metropolii.

Książka zawiera też inne niedoskonałości. Z pewnością zmniejszenie liczby przypisów nie wpłynęło by negatywnie na ocenę pracy. Dla studentów (nie mówiąc już o praktykach – politykach) trudną barierą w lekturze może okazać się styl pisania zaprezentowany przez Autorkę: ekspercki, rozbudowany, skomplikowany. Razi nieco nadużywanie przez Autorkę słowa „szczebel” zamiast np. „poziom”. Z kolei w „Zakończeniu” przydałyby się rekomendacje, ewentualnie zapowiedź dalszych badań, np. podobne porównanie poszczególnych makroregionów Europy.

Oczywiście te uwagi krytyczne nie podważają generalnie bardzo wysokiej oceny książki. Autorka klarownie udowodniła w niej korelację między wymiarem strukturalnym i funkcjonalnym a aktywnością podmiotów politycznych. Determinuje to proces modelowania instytucjonalnego, opartego na oddziedziczonym z przeszłości pogłębieniu kulturowym, wpływając równocześnie na ocenę dynamikę rozwojowej funkcjonowania demokracji lokalnej. Praca Autorki jest znaczącym osiągnięciem badawczym m.in. w związku z trafną diagnozą początków przemodelowania demokracji lokalnej i wytworzeniu hybrydalnych form instytucjonalnych oraz nowych sposobów jej funkcjonowania. Jest oczywiste, że w politologii europejskiej i światowej każdy badacz demokracji lokalnej w XXI wieku będzie zmuszony uwzględnić książkę dr Bokszczanin w swojej pracy. Bez ustaleń zawartych w tej monografii trudno będzie dokonać analizy przemian systemowych lokalnych demokracji w krajach Europy Południowej. I to jest najważniejszym osiągnięciem zarówno samej Autorki jak i szerzej: polskiej politologii.

Inne osiągnięcia i uwagi formalne

Habilitantka jest osobą niezwykle aktywną zawodowo, naukowo, społecznie. Uczestniczyła w co najmniej kilkunastu projektach badawczych realizowanych w miejscu zatrudnienia, w innych uczelniach w kraju i za granicą. Były to działania indywidualne, jak i zespołowe, w tym także prowadzone pod kierunkiem wybitnych politologów. Na ogół prace te przyniosły efekty w postaci publikacji. Szczególne znaczenie (o czym już wspomniano) miały projekty badawcze połączone z pobytem studyjnym we Francji, we Włoszech oraz w Szwajcarii i realizowane dzięki stypendiom. Ich fundatorami były rządy oraz instytucje akademickie tych

państw. Osiągnięcia naukowe dr Bokszczanin zostały także nagrodzone przez rektorów UW i SGH.

Przy okazji analizy projektów i publikacji Autorki, należy docenić umiejętność zespołowej pracy Habilitanta. Monografie te, są efektem pracy dwóch (i więcej) autorów, co wskazuje na mobilność, zdolność do kooperacji, sprawność warsztatu naukowego, który trzeba dostosować do współpracownika. Pisanie prac w małych zespołach, bez redaktora naukowego, jest często trudniejsze od pisania samodzielnej monografii, przy tworzeniu której, autor nie musi iść na kompromis z partnerem, ani poświęcać czasu na ustalanie wspólnych kryteriów.

Dr Izolda Bokszczanin-Gołaś realizowała się w różnych obszarach aktywności zawodowej. Była recenzentem projektów pracując na zlecenie Ministerstwa, członkiem kolegium redakcyjnego pism naukowych, konsultantem naukowym. W swojej macierzystej uczelni wchodziła w skład Rady Instytutu, Rady Wydziału. Jest członkiem *International Political Sciences Association – IPSA*. To tylko wybrane przykłady Jej aktywności społecznej, połączonej z akademickimi i eksperckimi kwalifikacjami.

Podobnie na zasadzie egzemplifikacji można wymienić osiągnięcia dydaktyczne Habilitantki. W Polsce będzie to opracowanie autorskich programów, prowadzenie seminariów dyplomowych, zajęć ze studentami, które w świetle ankiet studenckich były oceniane bardzo dobrze. Natomiast zagranicą dr Bokszczanin prowadziła wykłady i konsultacje dla doktorantów na Łotwie i Litwie.

W nadesłanych materiałach będących podstawą do recenzji, mamy nieco mankamentów formalnych, które należy wypunktować, ponieważ wpływają one na możliwość stworzenia pełnej obiektywnej opinii. Brakuje tu mierzalnych danych o dorobku. Nie ma informacji o punktach uzyskanych po doktoracie, w świetle parametryzacji publikacji. Chodzi też o współczynnik cytowań prac Habilitantki (ilustrujący ilość), o tzw. H-indeks (odnoszący się do jakości). Choć w tym miejscu wypada przypomnieć znane w środowisku naukowym krytyczne wypowiedzi na temat kontrowersyjności tego typu pomiaru (które autor recenzji częściowo podziela). Dotyczy to zwłaszcza humanistów, których zdecydowana większość dorobku powstała w języku polskim. Tym niemniej, w przypadku Habilitantki mamy do czynienia z naukowcem o znaczącym dorobku międzynarodowym. Biorąc to wszystko pod uwagę i formułując ocenę o znaczącym – pod względem ilościowym – dorobku naukowym Habilitantki należy zaznaczyć, że ocenę jakości tego dorobku utrudnia brak (lub nikłość) precyzyjnych mierników i zagranicznej (zewnętrznej) weryfikacji. Dorobek jednostki

(Wydziału) podlegał już takiej ocenie za lata 2013-2016, w bazie Uczelni mamy z pewnością dane dotyczące punktacji pracowników, podobnie w Internecie można zebrać informacje o cytowaniach. I to wszystko, powinno znaleźć się w dokumentacji dotyczącej wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego (nawet dyscyplina naukowa nie została w tytule „Wniosku” precyzyjnie wymieniona: nie ma już *nauk o polityce*, są *nauki o polityce i administracji*). Brakuje w dokumentacji dokładnych informacji o znajomości języków obcych, funkcjonowania Jej dorobku w obiegu międzynarodowym, precyzyjnego przebiegu kariery zawodowej, nie ma tu nawet życiorysu. W przypadku osoby aspirującej do statusu samodzielnego pracownika naukowego, takie dane są istotne, ponieważ często wskazują na proces rozwoju i warunki w jakich kształtował się dorobek wnioskodawcy. Status nauczyciela akademickiego, to godność bazująca na zaufaniu publicznym, a ono powstaje także poza zasadniczym dorobkiem naukowym.

Opinia końcowa

W wynikach badań prowadzonych i opublikowanych przez dr Izoldę Bokszczanin-Gołaś po uzyskaniu stopnia doktora, a w szczególności w monografii pt. *Hybrydyzacja demokracji lokalnej w państwach Europy Południowej (Francja, Hiszpania, Włochy)*, **widoczny jest znaczny wkład Habilitantki w rozwój dyscypliny nauki o polityce i administracji, a wnioskodawczyni wykazuje się istotną aktywnością naukową**. Spełniony jest zatem wymóg określony w przepisach dotyczących stopni naukowych i tytułu naukowego. Mimo wymienionych w powyższej recenzji, drobnych niedoskonałości, pozytywną ocenę, wzmacniają osiągnięcia Habilitantki w wymiarze międzynarodowym. Uwzględniając wszystkie elementy oceny, **z pełnym przekonaniem opowiadam się za nadaniem dr Izoldzie Bokszczanin-Gołaś stopnia doktora habilitowanego w obszarze nauk społecznych, w dyscyplinie nauki o polityce i administracji.**

